

MAKEDONSKO SONCE

еја интервју

ЃОРЃИ МАРЈАНОВИЌ, ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА ЛИГАТА ЗА ДЕМОКРАТИЈА

НАРОДОТ НИ Е ЖРТВА ВО КАРИКАТУРА

А НА МИНХАУЗЕНИТЕ ТА ОД ДРЖАВА

Ѓорѓи Марјановиќ, човекот кој без пардон ги кажува своите ставови и мислења, е роден во Стара Моравица (СиЦГ), 6 мај 1939 година. Дипломирал на Правниот факултет во Скопје - ПФС - (1962); магистрирал на постдипломските студии по казнено-правни науки на Правниот факултет во Загреб (1968) - титула ЛЛМ; докторирал на Правниот факултет во Скопје (1973) - титула ПхД.

За време на студиите работел како новинар на Радио Скопје (1960-1966). По дипломирањето работел како приправник во Општински суд Скопје II (1962-1964); асистент на ПФС (1965-1974); доцент на ПФС (1974-1979); вонреден професор на ПФС (1979-1985); редовен професор на ПФС (1985-1997).

Во публикации и други дела на Марјановиќ се вбројуваат: Правната положба на осуденикот по издржаната казна, Скопје, 1973; Одбрани теми од материјалното кривично право, Скопје, 1978; Предавања по кривично право - општ дел, Скопје, 1978, 1980 и 1982; Кривично право - општ дел, Скопје, 1988; Македонско кривично право - општ дел, Скопје, 1998 и 2003 година и др.

За неговата преведувачка активност, покрај многубројните преводи на Карл Маркс, Осумнаесеттиот бриммер на Луј Бонапарта, Скопје, Култура 1975 (превод од германски јазик); Гинтер Кајзер, Криминологија, универзитетски учебник, Скопје, Александрија 1996 (превод од германски јазик); Антоан де Сент-Егзипери, Земја на луѓето, Скопје, Детска радост (превод од француски јазик); значаен е и преводот на: Марсел Пруст, Комбре, Скопје, Зумпрес 2000 (превод од француски јазик); Марсел Пруст, Една љубов на Сван, Скопје, Три 2001 (превод од француски јазик); Марсел Пруст, В сенка на расцутените девојки (Околу госпоѓа Сван), Скопје, Три 2002 (превод од француски јазик); Марсел Пруст, В сенка на расцутените девојки (Имиња на места: Местото), Скопје, Три 2003 (превод од француски јазик); Марсел Пруст, Војвотката де Германт, Скопје, Три - во подготовка за печат (превод од француски јазик) и др.

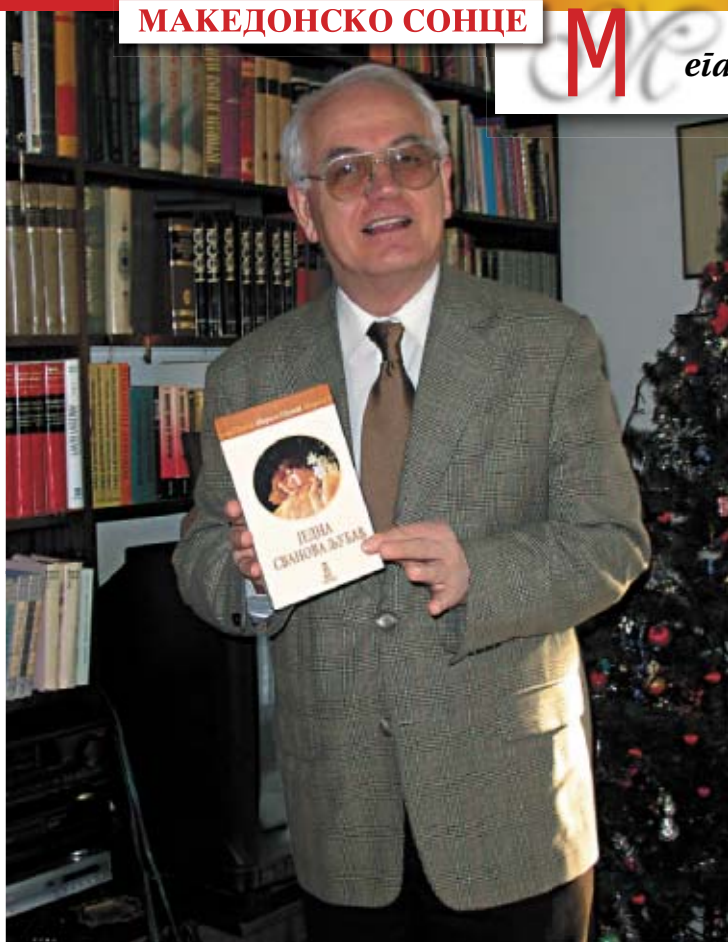
Марјановиќ има четири студиски престои во Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht (Freiburg i.Br./BR Deutschland), во вкупно траење од околу две години, на покана од неговите директори (проф. д-р Hans-Heinrich Jescheck и Günther Kaiser).

■ Разговорот го водеше: Рената МАТЕСКА

Господине Марјановиќ, еднаш рековте дека не можете да се замислите себеси надвор од Правниот факултет во Скопје, каде што го минавте најголемиот дел од работниот век. Што ќе биде професор Марјановиќ како пензионер?

МАРЈАНОВИЌ: Па, ќе бидам тоа што бев и досега - професор (имам право доживотно да предам на постдипломските студии!), лидер на Лигата за демократија и пасиониран преведувач на Пруст (штотуку ја завршив седмата книга од неговиот циклус ВО ПОТРАГА ПО ЗАГУБЕНОТО ВРЕМЕ, а ми остануваат уште цели шест!). Како што гледате воопшто не сум и нема да бидам безделничар.

Што велите за тоа дека во оваа држава на власт доаѓаат кадри, кои немаат доволен капацитет да ги исполнат дадените ветувања и преземените обврски? Дали грешката е во погрешниот избор на граѓаните или можеби судбината е таа која им дели влади на народите?

МАРЈАНОВИЌ: Каква што е владејачката партија, такви ѝ се и министрите. Од тоа нема спас. Притоа, кога го реков она дека "секој народ има онаква власт каква што заслужува", воопшто не мислев дека е тоа прашање на судбината, туку прашање на изборот.

Ова сепак мириса на фаталистички детерминизам, на што конкретно мислите?

МАРЈАНОВИЌ: Ќе Ви објаснам со еден пример. Еднаш, еден мој некогашен студент (инаку јавен обвинител од Охрид), напиша кривична пријава против мене зашто реков дека би било перверзија македонскиот народ да гласа за една граѓанска партија каква што е Лигата за демократија. Народ, главно, на селани не е и не може да биде заинтересиран за граѓанска партија, па според тоа, ни за граѓанска власт. Сличен на сличниот му се радува, велеле старите Римјани. Значи, не е случајно што нашиот народ ги избира смешните сдсмовски креатури за свои претставници. Овие се највисокиот дострел на духот на народот што ги избрал. Да беше тој народ поинаков, поинаков ќе му беше и

Еднаш, исто така, рековте дека нашиот Кривичен законик е мрежа за фаќање ситни риби, но не и за крупните. Зошто еден граѓанин завршува в затвор за украдена векна леб, а владините функционери како да се "имуни" на органите на прогонот?

МАРЈАНОВИЌ: Зашто Македонија не е правна држава и во неа законите не важат подеднакво за сите. Притоа "имунитет" немаат само владините функционери, туку и сите функционери на владејачката коалиција. По сè изгледа дека "имунитет" уживаат и припадниците на малцинската заедница која би требало да брои повеќе од 20 проценти од населението на Македонија. И тие од секое, па и највулгарно кривично дело, прават политички проблем и минуваат неказнето.

Еден министер од поранешната Влада на Хари Костов јавно изјави дека ако умрел еден ден порано немало да знае дека живее во правна држава.

МАРЈАНОВИЌ: Да, тој Стевче, златен на мајка, е комична фигура. Впрочем, како и сиот СДСМ. Ја тропна таа глупост и остана не само жив, туку и министер во новата Влада. Изгледа во СДСМ значењето на еден министер е обратнопропорционално со неговата памет. Умни луѓе на толку важни позиции не даваат такви изјави дури и кога се сосема свесни дека оваа земја не е правна држава, туку дека само власта ги замајува своите граѓани дека е таква. А дека Стевче имаше право (дека ние не сме правна држава!) зборува и фактот што и покрај сè остана во Владата на СДСМ. Тоа никаде на светов, освен во Македонија, не би можело да се случи.

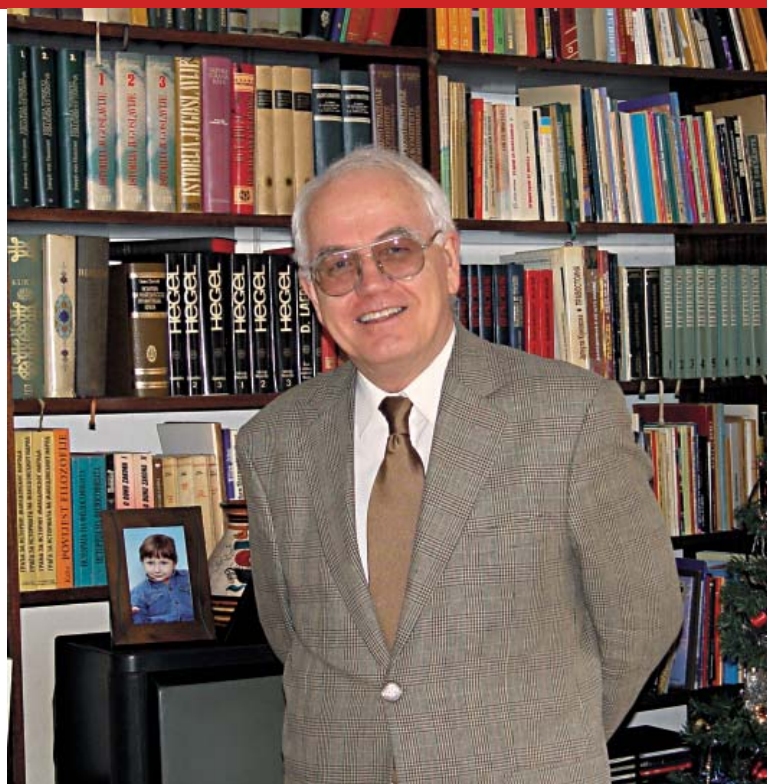

изборот. Тоа не е фаталистички детерминизам, туку просто детерминизам. Народот мора да порасне, да созрее, да почне да го сфаќа својот национален интерес, па тогаш и неговиот избор ќе биде поинаков. Тогаш ќе се определува за партии што објективно се кабожни да го исполнат она што го ветуваат. Додека тоа не се случи тој народ ќе биде жртва на македонските Минхаузуени.

Во животот како никогаш да не сте "играле топка", што се покажа и во одредени политички ситуации кога не успеавте да ја "смирите" на соодветен начин. Тоа ли беше причината за Вашето соочување со многубројни сопки?

МАРЈАНОВИЌ: Играњето топка и водењето политика немаат блага врска. Тоа изгледа е измислица на Македонија: Бучковски добро играл на "мали голчиња" и тоа беше решавачко лицето Б.Ц. да го одбере за свој наследник и премиер. Во асолни земји е поинаку! Американците имаа еден голем претседател (Рузвелт), врзан за инвалидска количка, но тоа нему воопшто не му пречеше да води успешна внатрешна и надворешна политика. Патем речено, дури и извонредни македонски фудбалски таленти не умеат да играат топка кај нас дома. Имаме репрезентативци кои во странство се "продаваат" и за по шест-седум милиони евра, а истите тие, кога треба да ги бранат боите на Македонија, губат од аматерите на Андора, што е колку Кичево. Инаку, добро би било кога јас и Лигата за демократија би се соочувале само со сопки. Не еднаш сум зборувал: се соочувавме со чисти, судски докажани фалсификати. А бидејќи фалсификаторот беше СДСМ (или СКМ-ПДП, пред тоа), јасно е дека не им можевме ништо. Не би им можел ниту Рузвелт, а камоли Марјановиќ.

Ѓорѓи Марјановиќ, познат како човек без пардон во своите размислувања и ставови, креваше голем прав во поранешна СФРЈ. Ја почувствувавте "правдата" на тоталитаризмот и едноумието. Научивте ли нешто за молчењето или, пак, тоа беше причина повеќе на сите во оваа демократија да им кажете што навистина тие се?

МАРЈАНОВИЌ: Не почувствував никаква "правда" во поранешна СФРЈ. "Ужасниот тоталитаризам" во Македонија имаше малку повеќе памет отколку неговите сегашни политички наследници. Тоталитарна Македонија (во рамките на СФРЈ), како ни демократска Франција, впрочем, не ги казнуваше своите филозофи и мислители. И тоа може да ѝ служи на чест. Мене една недела по партиското "казнување" (добив најобична партиска опомена за нешто, за што во другите републики се одеше во затвор), колегите на Правниот факултет едногласно ме унапредија во редовен професор. Никогаш не бев "војник на партијата", но бев добар даскал, а за тоа и ме плаќаа на Правниот факултет. За тоа и ме унапредија. Кога ова на времето им го раскажав на колегите во Словенија, тие едногласно заклучија дека Македонија е многу поздрава средина од Словенија. Инаку, кога сме веќе кај ова, на крајот од крајштата победија моите идеи, а не тие на Владо Камбовски и компанија, па немаше никаква причина да научам нешто за молчењето. Молчењето е за медиокритети. Идеите го менуваат светот. Лицето Б.Ц. беше на половина чекор ова да го сфати кога ме викна мене и Лигата за демократија да му бидеме партнери на минатите локални избори. Тогаш тој рече: "Нема големи и мали партии. Има само партии кои имаат идеи и партии кои ги немаат". Досега никој не ѝ оддал поголемо признание на Лигата за демократија отколку СДСМ. А и мене, заедно со Лигата.

Дали денес кај нас постои деликт на мислење и доколку има нешто такво со кој пример тоа би го потврдиле?

МАРЈАНОВИЌ: Формално таков деликт веќе не постои.

Него, по сопствено кажување, го укинал Владо Камбовски како сојузен министер за правосудство. Оној ист Владо Камбовски што како "војник на партијата" (така самиот себеси на времето со гордост си се нарекуваше), огорчено војуваше и против помислата за неговото укинување. Па, сепак судиите, формирани според неговите идеолошки образци, и денес успеваат да протурат по некоја осуда заради неприфатливо мислење. Вашата колешка од "Утрински весник", госпоѓа Соња Крамарска, пред неколку месеци беше осудена зашто го "навредила" Стојан Андов. А таа, верувале или не, напишала (наведувам по секавање): "А, бе тој Столе Андов не бил лажго, тој ти бил голем јунак!" Јасно е дека ова не е и не може да биде навреда. Женава не вели "Столе Андов е лажго", туку обратно "Столе Андов не бил лажов" (како што си мислевме). Таа не вели "Столе Андов е коркач", туку "Столе Андов ти бил голем јунак" (само што ние не сме знаеле, додека тој лично тоа не ни го кажа). Без оглед на сè, нејзе Основниот суд Скопје ѝ изрече казна само затоа што судијата "знаел" дека госпоѓа Крамарска мисли поинаку одошто зборува. А тоа е казнување за мисли. Да се надеваме дека Апелациониот суд, решавајќи по нејзината жалба, нема да ја повтори оваа глупост.

За Вас политичкиот деликт претставува феномен од релативна природа: денешниот деликвент утре може да стане носител на власта. Како го коментирате седнувањето во функционерски фотелји на поранешните припадници на ОНА?

МАРЈАНОВИЌ: Првин, "поранешните припадници на ОНА", или "убијците и разбојниците" на лордот Робертсон, никогаш не биле политички деликвенти. Тоа беа луѓе кои себеси се ставија надвор од законот. А бидејќи зеда оружје в рака за да го сменат уставното уредување на земјава, тие, според Кривичниот законик и на Македонија (и на секоја европска држава), станаа велепредавници. За тоа порано се одеше на бесилка или на гилотина. Арно ама, "Ороспијата од Вавилон", како што македонскиот народ веќе сто години "од милост" си ја нарекува Европа, имаше интерес ним да им се прости. И ги собраа нашите "урдари" во Охрид, ги притиснаа (или ќе потпи-

ште или ќе имате војна со овие овдека, а ние сме на нивна страна и вие никако не можете да победите). И "урдарите", наместо тоа јавно да му го кажат на македонскиот народ и на европските народи, наведнаа глави и - за да останат власт макар и во нешто што не може да функционира како држава - потпишаа. И ќе потпишуваат сè додека "Ороспијата" не ни ја уништи сосема државата. А тоа изгледа ѝ е намерата.

Во својата анализа еден Ваш колега констатира дека "никогаш Македонија не била во попонижена состојба од оваа која ѝ ја приреди неспособната власт". Се согласувате ли со вакво мислење?

МАРЈАНОВИЌ: Апсолутно! Вината сепак не е само до неспособната власт. Вината е и до оние кои сега се опозиција, а некогаш беа власт. И тие потпишаа во Охрид. Ако еден ден добиеме асолна власт, способна да воспостави владеење на правото (што е само друг израз за правна држава), живите македонски потписници во Охрид, оние кои јас ги викам "урдари", би морале да бидат судени исто како што Франција му судеше на маршалот Петен за сличен потпис со Хитлер. За жал, има малку шанси да добиеме асолна власт. Имаме и ќе си имаме власт каква што заслужуваме - неасолна!

Преку една теза велите дека соучесник во злосторството, па и во предавството на татковината, може да се стане и со пасивност, со несторување, со молк, или треба да се проповеда "молчењето е злато"?

МАРЈАНОВИЌ: Ви реков дека медиокритетите и глупавите проповедаат дека "молчењето е злато". Кога медиокритет или глупак си молчи вие не знаете каков медиокритет е тој, колкав глупак е. Кога ќе отвори уста - сè ви станува јасно. Инаку, тоа за соучесништвото во злосторство со пасивност е општо место во науката за кривичното право. Тоа сум го рекол, тоа го повторувам. Затоа и јас самиот никогаш не молчам. Не сакам еден ден внуците да ми речат: "А што правеше ти? Зошто не отвори уста барем да кажеш што и како треба да се стори?" Затоа и везден кажувам. Затоа и одговарам на Вашите прашања. Мене, инаку, како на даскал не ми треба никаков публицитет. Но, мене како на политичар, како на лидер на Лигата за демократија уште како ми треба публицитет. За жал, ниту мене ниту, пак, Лигата за демократија никој не нè слуша. Па, ни моите некогашни студенти: Бучковски и цела една компанија околу него. За тоа и вака убаво ни оди. Но, кумановци велат: "Да ти зему на силу можу, да ти даду - не можу!" И од тоа нема спас. На будалите не им пишува на челото, нив ги препознаваме по она што го прават и што го зборуваат.

Кривично-правниот инструментариум е ultima ratio на правниот поредок во решавањето на кризните ситуации. Според Вас, не би смеело да се случи престрогата, неадекватна казнена репресија да стане извор на нови напнатости и нови кризи. Во 2001 година ни се случи Танушевци, а денес Кондово. Според Вас, како државата требаше да реагира?

МАРЈАНОВИЌ: Кривично-правниот инструментариум некогаш беше ultima ratio на правниот поредок. Македонија веќе нема правен поредок, туку квазиправен поредок. Народски речено гоамити правен поредок, божем правен поредок. Ако државата од Македонецот успева да наплати дури 78 отсто од планираните даноци, а од "браќата" кои ги има наводно 25,17

проценти не успева да наплати повеќе од 2-3 отсто, тогаш тука нема правен поредок. Ако бранителите на Македонија од 2001 година веќе девет или десет месеци без каква и да е потреба киснат во зандани (иако нудат и по 150.000 евра кауција за да се бранат од слобода), а кутрите мали учки за највулгарни кривични дела добиваат домашен притвор во хотел, или за подведување белосветски ороспии за пари биваат сместувани во отворени казнено-поправни установи, ако Милошевиќ го судат за дела извршени во Босна и Херцеговина, каде што тој за време на војната не беше ни стапнал, а Али Ахмети е власт иако на лице место во Македонија наредуваше кои и какви акции да се преземат, кои и какви села да се запалат, кои и какви луѓе да се иселат од своите домови, кому какви букви да му се врежат врз плеќите, кој да се врзе и да се крене во воздух заедно со мотелот "Белви", тогаш е јасно како бел ден дека ова што денес го живееме не е правен поредок, туку карикатура од поредок, карикатура од држава. Само што (ева!) нам не ни е до смеење поради сета таа карикатуралност. И така ќе биде сè додека "Ороспијата од Вавилон" не почувствува на своја кожа со кого има работа, кои и какви се тие нејзини миленичиња... Но, на тоа ќе мора малку да се попричека. Здравје, јас не сум песимист. Како што е Господ, никој не е.

Лигата за демократија конечно реши да не истакнува кандидат за градоначалник. Деновиве прочитавме дека ја поддржувате кандидатурата на господинот Трифун Костовски...

МАРЈАНОВИЌ: Ова покажува дека Вие неверојатно внимателно ги читате весниците, зашто нашето соопштение по тој повод, испратено прво преку е-маил, а потоа и по телефакс до редакциите на сите дневни весници, на сите скопски

радиостаници и на сите ТВ-станции, го објавија со по една реченица само "Дневник" и "Вечер". Другите, па и "Утрински весник", во кој до вчера семејството на Костовски имаше најмногу акции, очигледно сметаа дека е тоа поддршка недостојна за внимание.

Зошто токму Трифун Костовски? Да не е тој член или симпатизер на Лигата?

МАРЈАНОВИЌ: Член секако не бил, не е и не верувам дека ќе биде. Дали е симпатизер можеме само да нагаѓаме. Јас верувам дека е наш симпатизер. Зошто инаку две полни години го спонзорираше излегувањето на "Демократски форум", гласилото на Лигата за демократија, сè додека еден сојуз не нè наклевета кај господинот Костовски и неговото спонзорство секна. Инаку, "сојуз" е навредлив турски збор за човек кој нема корен, нема семејство, човек од улица. Накусо, никаквеч. Оставам сами да погодите кој би можел тоа да биде. Од друга страна, господинот Костовски на нашата јавност ѝ е познат како донатор со мошне широка рака. Не се добројуваат неговите донации. Кога пред неколку дена ја објави својата кандидатура, актуелниот градоначалник го нарече "несериозен противник", што е дебела дрскост, особено кога е Ристо Пенев во прашање. Весникот "Вест" ги проследи овие зборови на градоначалникот со долга низа донации кои Ристо Пенев си ги припишува како сопствени постигнувања, а за кои парите ги дал токму неговиот "несериозен противник". И најпосле, но не и најмалку важно, ние веруваме дека господинот Трифун Костовски, како исклучително богат човек, не го сака градоначалничкото место за да се збогати како некој друг, да не речам кој, туку напротив, за да го унапреди градот. Не верувам дека тој ќе сече педесетгодишни дрвја во центарот на градот онака крвнички како што тоа го направи Ристо Пенев на плоштадот и на кејот пред Трговскиот центар, претворајќи ги во бришан простор. Тоа барем јас не можам да му го простам...

